

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชะชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลฎีกาส่งคำโต้แย้งของจำเลย ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ร. ๕๘๖๘/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ร. ๗๑๑/๒๕๕๕ ของศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

ศาลฎีกาโดยสำนักงานศาลยุติธรรมส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายชุมพล คันธวิวัฒน์ กับพวก) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ร. ๕๘๖๘/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ร. ๗๑๑/๒๕๕๕ ของศาลแพ่ง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า คดีตามคำร้องนี้ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยกับพวก (ผู้ร้อง) ร่วมกันชำระหนี้เงินกู้แก่โจทก์ หากไม่ชำระให้ยึดที่ดินโฉนดเลขที่ ๖๕๗๖๘ ตำบลลาดยาว (บางซื่อฝั่งเหนือ) อำเภอบางเขน (บางซื่อ) กรุงเทพมหานคร พร้อมสิ่งปลูกสร้างออกขายทอดตลาด เอาเงินชำระหนี้โจทก์ หากได้เงินไม่พอ ให้ยึดทรัพย์สินอื่นของจำเลยกับพวก ออกขายทอดตลาด บังคับชำระหนี้โจทก์จนครบ จำเลยกับพวกอุทธรณ์คำพิพากษา พร้อมยื่นคำร้องขออุทธรณ์อย่างคนอนาถา ศาลชั้นต้นอนุญาตโดยยกเว้นเฉพาะไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมรวมทั้งค่าทนายความซึ่งจะต้องใช้แก่โจทก์ มาวางพร้อมอุทธรณ์ ส่วนค่าธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้จำเลยกับพวกนำมาวางภายใน ๒๐ วัน จำเลยกับพวกยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งว่า จำเลยกับพวกยังมีทางที่จะหาเงินมาชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ ไม่ใช่คนยากจนถึงขนาดที่ไม่สามารถชำระค่าธรรมเนียมศาลในชั้นอุทธรณ์ได้ จึงมีคำสั่งยกคำร้อง

จำเลยกับพวกฎีกาคำสั่งศาลอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา

จำเลยกับพวกยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นต่อศาลฎีกา และได้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ ใช้บังคับไม่ได้ ศาลฎีกาพิจารณาแล้ว ให้รอกการวินิจฉัยมีคำสั่งคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งคำโต้แย้งตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาคำร้องแล้ว ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย” และมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” วรรคสอง บัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน” วรรคสาม บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้” และวรรคสาม บัญญัติว่า “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดมีความจำนงจะฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้แล้ว พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การแล้วแต่กรณี และสาบานตัวให้คำชี้แจงว่า ตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นคนยากจนภายหลัง จะยื่นคำขอในเวลาใด ๆ ก็ได้” วรรคสาม บัญญัติว่า “เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้วให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกคำร้องนั้นเสีย เว้นแต่กรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถา ซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียวถ้าศาลอนุญาตตามคำขอ คำสั่งอนุญาตนั้นให้เป็นที่สุด” และวรรคห้า บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่ง

ให้ยกคำขอเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นศาลชั้นต้น ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด”

พิเคราะห์แล้ว เห็นว่า บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ การขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ผู้จะขออาจเป็นได้ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยก็ได้ ศาลจะเป็นผู้พิจารณาตามคำขอโดยใช้ดุลพินิจจากการฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้วมีคำสั่ง ซึ่งหากผู้ขอไม่พอใจในคำสั่งของศาลก็สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาคำขอใหม่หรืออุทธรณ์คำสั่งต่อไปยังศาลที่มีลำดับสูงกว่าได้อีกชั้นหนึ่ง และคำสั่งของศาลที่มีลำดับสูงกว่านั้นให้เป็นที่สุด บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติในเรื่องการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาไว้ก็เพื่อที่จะให้ผู้ขอซึ่งเป็นคนที่มีฐานะยากจนไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลสามารถที่จะขอฟ้องหรือต่อสู้คดีได้ โดยไม่ถูกจำกัดสิทธิเพราะมีฐานะยากจน และศาลก็มีกระบวนการที่จะต้องฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรประกอบการใช้ดุลพินิจพิจารณาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตหรืออนุญาตแต่เพียงบางส่วนที่จะให้ผู้ขอมีสิทธิในการฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ไม่ว่าผู้ขอจะเป็นผู้ใดย่อมได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกันและเท่าเทียมกัน จึงเป็นบทบัญญัติที่รับรองความเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมแต่อย่างใด การพิจารณาและการใช้ดุลพินิจของศาลอันนำไปสู่การมีคำสั่ง และคำสั่งของศาลในชั้นสูงกว่าต่อมานั้น แม้กฎหมายจะบัญญัติให้เป็นที่สุดก็เป็นการเพียงพอที่จะถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่รับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิในการฟ้องและต่อสู้คดีของคู่ความแล้ว มิได้เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อันเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ แต่ประการใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๖ วรรคห้า ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐

นายศักดิ์ เตชะชาญ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ